List 49. **NOVICE** Tečaj LVII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 8. decembra 1899.

Politiški oddelek.

Motenje pojmov.

Ravno tisti časopisi, ki so svoj čas z največjim navdušenjem zagovarjali nemško obstrukcijo in vse njeno počenjanje, tisti časopisi, ki so pretepanje v parlamentu opravičevali in proglašali za dopustno, da so Nemci z brutalno silo zadrževali vse funkcijoniranje ustavnega ukroja, tisti kličejo sedaj ogenj in žveplo na Čehe, ker hočejo preprečiti pravočasno rešitev tistih zakonskih načrtov, ki so bili proglašeni „državne potrebe.“

Ne bomo se spuščali v razpravljanje o pomenu in o bistvu obstrukcije Obstrukcija, kakoršno so toliko časa tirale nemške stranke in ki je naposled zmagala na celi črti, je gotovo nasprotje parlamentarizma, ali proglašati vsako obstrucijo, tudi če se izvrši strogo zakonito, namreč v okviru veljavnih zakonov, za nedopustno, to je tudi popolnoma nepravilno. Vsaka stranka ima neprerečno pravico, da se poslužuje vseh dovoljenih sredstev, da strmoglavi njej neljubo vlado in če izkorišča državnozborski vpravilnik do zadnje točke, jej tega ne sme nihče braniti.

To velja v polni meri za češko delegacijo, ki se je odločila za redno parlamentarno obstruiranje vseh predlog, tudi takozvanih potreb, dokler ne dobi zadoščenja za razveljavljenje jezikovnih naredb.

Čehom se hoče v poseben greh zapisati, da so pripravljeni, preprečiti parlamentarno rešitev celo tistih predlog, ki se proglašajo za „državne potrebe“ to je zakon o kvoti, budgetni provizorij in zakon o razdelitvi užitnin mej Cislitvansko in mej Ogrsko. Nemcem se to ni čisto nič zamerilo, pač pa se to zameri Čehom in celo mej nami Slovenci se nahajajo možje, ki trobijo v ta rog ter tako prozročajo zmešnjavo pojmov.

In vender bi moral dandanes tudi najzakotnejši človek vedeti, da se je popolnoma preživel nauk starih „državniških strank“ da je treba vsakemu ministrstvu dovoliti „državne potrebe“ namreč vse to, kar to ministerstvo potrebuje za breskrbno in udobno življenje. Ta nauk, izraz najkorumpirnejšega servilizma, je antikviran in je tudi v naši državi prišel ob vso veljavo. Dandanes spoznava vsak pameten človek, da bi politične stranke postopale samomorilsko, ako bi se dale voditi po mitičnih ozirih na abstrakno državo in ne po praktičnih ozirih na svoje konkretne programe in na konkretna ministrstva. Sedaj velja načelo, da to, kar se je jednemu ministerstvu brez obotavljanja dovolilo, se sme drugemu nasprotnemu ministerstvu brez vseh ozirov odreči. To je popolnoma zakonito in ustavno in le tam, koder je obveljalo to načelo, je resnično parlamentarno življenje.

Ministrstva niso nikake državne potrebe. Ali more kdo reči, da sta Clary in njegov Kindinger neobhodni potrebi naše države, da brez njiju preneha naša država eksistirati? Tako kratke pameti ni nihče A prav tako malo utemeljeno je trditi, da so državne potrebe na pr. zakon kvoti ali budgetni provizorij neločljivo zvezane s tem ministerstvom.

Tako predstavljanje stvari ima namen, prevariti javno mnenje in zmotiti vse pojme. Resnica pa je da država ne pride niti v najmanjšo nevarnost, tudi če parlament ne dovoli „državnih potreb“, tudi če se dovolitev teh potreb prepreči z obstrukcijo, pač pa je v nevarnosti obstanek dotičnega ministerstva.

Prizadevanje gotovih krogov, spraviti interese ministerstva v zvezo z interesi države in je nekako identificirati, kakor se godi sedaj v prid prenesrečnemu Clary-Kindingerjevemu ministerstvu je absolutno nedopustno. Ako odloči cesar to usmiljenja vredno ministerstvo, se izkaže takoj, da mej njegovimi po-

trebami in mej potrebami države ni identitete in ni prav nobene zveze. Povsod, koder imajo resnično svoboden parlament, postopajo tudi tako. Če ministerstvo take zadeve ne more v pravem času ustavnim potom spraviti pod streho, mora odstopiti in na krmilo pride drugo ministerstvo, samo pri nas hočejo absolutističnega duha prešinjeni kimovci utepsti javnemu mnenju prepričanje, da se morajo „državne potrebe“ dovoliti vsaki vladi.

Postopanje čeških poslancev je torej, kakor je posneti iz predstoječih izvajanj popolnoma korektno in ustavno. Nihče nima pravice od njih zahtevati, da naj njim nasprotni vladi votirajo kar koli. Tudi „državnih potreb“ jim ni treba votirati Če jih država mora imeti, naj odstopi ministerstvo, potem se bo dalje govorilo. Prav takozvane državne potrebe je poglavitno sredstvo, da se odstrani neljubo ministerstvo. Za časa Plenerja so Nemci dovoljevali vladi vse državne potrebe, a posledica tega je bila, da se je Taaffe dlje časa vzdržal na krmilu, nego je sam mislil. „Državne potrebe“ so jedino orožje, s katerim je v naši državi, ki je tako malo konstitucijonalna kakor nobena druga, zamore neljubim vladam do živega priti. Vsled tega pa tudi vse vpitje nasprotnikov ne odvrne čeških poslancev od njihovega stališča. Oni imajo zakon in ustavo na svoji strani in dokler se bo njih obstrukcija gibala v teh mejah, dotlej je zakonita in opravičena.

Politični pregled.

Državni zbor. — Kakor morska kača se vlečejo razprave poslanske zbornice O njih se lahko reče: Parturiunt montes — naseitur rodiculus mus Nemci niso nikdar verjeli, da se Čehi odločijo za obstrukcijo, a zgodilo se je vender tako. Čehi za sedaj obstrukcijo samo markirajo in že stoji ves parlamentarni ustroj: nekaj se seveda v vsaki seji razpravlja, a naprej ne pride nobena stvar. V zadnjih sejah je bil najprej na razpravi nujni predlog glede podržavljenja češinske poljske gimnazije. Prišlo je do ostrih konfliktov. Potem je prišel na vrsto budgetni provizorij. Češki poslanci so imeli po več ur dolge govore v katerih so govorili o vseh mogočih in nemogočih stvareh. Šele v sredo se je ta sila dolga obstrukcijska razprava končala in so prišli na vrsto drugi predlogi Razmere so take, da se takozvane „državne potrebe“ na noben način ne rešijo do novega leta. To je nemogoče. Čehi so s tem dosegli popoln uspeh in so pokazali, da imajo ravno tako veliko moč, kakor Nemci. Z ozirom na ponesrečenje spravnih pogajanj se pričakuje, da se že tekom prihodnjih dnij odgodi zasedanje poslanske zbornice, pozneje pa da sledi razpust.

Nagodba. — V kolikor se more soditi, so izmej vseh desničarskih strank samo Poljaki pripravljeni glasovati za nagodbo. Levica bo glasovala proti nji, pa je tako naivna, da misli, da bo desnica pomagala nagodbi do zmage.

§ 14. — V odseku za premembo § 14. je bilo sklenjeno, naj se ta paragraf naše ustave popolnoma črta. Nemci, ki so najbolj vpili, naj se § 14. odpravi, so se tega sklepa silno vstrašili. Trije poslanci so odklonili poročanje. Končno se je za to vender odločil Kaiser, pa menda le, ker ve, da sklep ne zadobi nikdar pritrjaja gosposke zbornice.

— **Desnica in Čehi.** Razmerje mej desnico in mej Čehi je postalo jako napeto. Čehi so že prošli teden določili pogoje pod katerimi so pripravljeni opustiti obstrukcijo. S temi pogoji niso prodrli pri spravnih konferencah. Vsled tega se sodi, da bo desnica v kratkem razpadla, zakaj Poljaki in nemška katoliška stranka ne pojdejo s Čehi v obstrukcijo. Najhujši je položaj Slovencev. V novi večini ne bo zanje mesta, s Čehi v obstrukcijo iti, jih pa tudi ne mika. Kruh opozicije je trd in mi ga nismo vajeni, saj dejanske opozicije še nikdar nismo tirali.

Ponesrečenje spravnih pogajanj. — Ko so Čehi začeli na rahlo obstruirati, prešinil je vlado strah, da ne doseže „državnih potreb“ in vsled tega se je na vso moč trudila, da bi dosegla porazumljenje mej Čehi in mej Nemci. Čehi so namreč zahtevali kot pogoj, da odnehajo od obstrukcije: 1.) Naj odstopita Clary in Kindinger; 2.) Naj se v čeških okrajih na Češkem uvede zopet češki notranji uradni jezik. Vlada je in ne po krivici rekla, da ne more ničesar storiti, v kar Nemci ne privolijo, sicer nastane zopet nemška obstrukcija. Zategadelj se je zatekla k Poljakom in k nemški katoliški stranki. Ti dve stranki sami želita, da naj bi odnehali Čehi in vsled tega sta sprožili misel, naj bi se vršile spravne konference. Dogovori glede koncesij, pod katerimi bi Čehi bili pripravljeni opustiti obstrukcijo. Za ta predlog so se izrekli tako Čehi, kakor Nemci. V dotični komisiji so sedeli člani izvrševalnega odbora desnice in načelniki nemških klubov. Ker se niso mogli zjediniti so izvolili pododsek V tem je dr. Fuchs stavil posredovalni predlog, ki pa ni našel odmeva mej Nemci, niti mej Čehi. V torek zvečer je imela spravna komisija zadnjo sejo. Izkazalo se je, da razen Slovencev prav za prav nobena stranka neče dati Čehom pozitivnih koncesij. Sililo se je pač v Čehe, da naj odnehajo od obstrukcije, a to za tako piškave obljube, da bi bilo Mladočehov takoj konec, če bi se vdali. Posvetovanja niso imela nikakega uspeha. Spravna komisija se je razšla in s tem je dosegla kriza svoj vrhunec. Odločitev se ne da dolgo odlašati Sodi se, da odstopi ministerstvo, dasi je na drugi strani prav lahko mogoče, da se bo vladalo zopet protiustavno, morda o § 14, ali kar nasilno. Tekom prihodnjih dni izvemo, pri čem da smo.

— **Ljudsko štetje v državnem zboru.** V seji poslanske zbornice dne 23 t. m zvečer je bila razprava glede ljudskega štetja Posl. Doležal je zahteval, naj se ljudsko štetje za prihodnje uredi tako, da na uspeh štetja ne bode uplival občevalni jezik ljudstva, namreč narodnost O stvari sta govorila tudi istrska poslanca Spinčič in Laginja z ozirom na ljudsko štetje v Primorju, kjer se sistematično od italijanske strani zatlačuje število slovanske narodnosti, a se falzifikuje v italijanskem smislu. Na to so odgovarjali italijanski poslanci, da se falzifikacije pač godijo, toda od strani slovanske (bum!) duhovščine, katera zlasti v Istri dela na to, da se število italijanskega prebivalstva čedalje bolj krči in se nadomesti z italijanskim. Temu nasproti sta odgovorila Spinčič in Laginja, da je laž in izmišljotina, da bi slovanska duhovščina falzifikovala število prebivalstva po narodnosti, pač pa je dokazana resnica, da italijanska duhovščina v Primorju poitalijančuje v cerkvi in zunaj cerkve slovansko ljudstvo na uprav nezapopadljiv način. Laginja je dostavil, ako bi se v Trstu glede ljudskega štetja hotelo biti količkaj pravičnim, bi po narodnosti izgledal Trst vse drugače kakor izgleda.

Obrtnija.

Strokovni tečaji za rokodelce.

Akcija trgovinskega ministrstva za pospeševanje male obrti, to se pravi rokodelstva, prireja poleg tečajev za mojstre na Dunaju tudi strokovne tečaje v posamičnih krajih. To je priprostejša oblika obrtnega poduka. Ti tečaji nimajo manj obsežen učni načrt in ne trajajo toliko časa, kakor tečaji za mojstre.

O teh tečajih smo že opetovano govorili in nanj opozarjali rokodelce, a če v kateri stvari velja o tej načelo, da se mora vedno in vedno ponavljati, dokler se ž njo ne seznanijo najširši krogi. Istina je namreč da je še danes obilo rokodelcev, kateri še ne vedo, da se prirejajo taki tečaji.

Strokovni tečaji so načeloma namenjeni rokodelcem, mojstrom in pomočnikom, ki že izvršujejo svoj poklic. Na Kranjskem so bili že v nekaterih krajih čevljarski tečaji, pred kratkim pa je trgovinsko ministrstvo imenovalo gosp. M. Kunca v Ljubljani učiteljem za krojaško obrt. Gosp. Kunc bo v prihodnje v raznih krajih na Kranjskem in na Primorskem prirejal strokovne tečaje in zato se nam zdi primerno da priobčimo o teh tečajih ono, kar je pred nekaj tedni o njih govoril gospod cesarski svetnik Murnik v Novem mestu.

Pojasnivši, da se strokovni tečaji prirejajo ondot, koder se zanje izkaže potreba, in da imajo izučeni rokodelci samostojni in nesamostojni pristop je dejal:

Skupni poduk prireja se popoludne ali pa zvečer; dopoludne obiskuje strokovni učitelj delavnice, da tam zadosti posebnim učnim potrebam. Seveda morajo tudi lokalni faktorji prispevati k troškom za tak tečaj, navadno na ta način, da preskrbe brezplačno učno dvorano. Državne štipendije se za tečaje ne dovoljujejo. V mnogih slučajih pa so dotični deželni odbori ter trgovske in obrtniške zbornice onim udeležencem, ki ne stanujejo v dotičnem kraju, olajšale obisk s tem, da so jim dovolile male štipendije, in da so za nabavo učnih sredstev in druzega opetovano dovolile primerne prispevke. Za dotični obrt obstoječa krajevna zadruga pa naj učni uspeh po sposobnih osobah opazuje ter o svojih opazovanjih poroča c. kr. tehnološkemu obrtnemu muzeju.

Trgovinsko ministrstvo namerava s temi strokovnimi tečaji za kako obrt pričeti vselej šele potem, ko mu je bila za oni obrt po tečajih za mojstre dana prilika, da se na tehnološkem obrtnem muzeju izobrazijo strokovne moči in pridobe potrebna izkustva (glede učnega načrta, glede dobe tečaja in drugih za tečaj potrebnih naprav.) Prvi strokovni tečaji za čevljarje priredili so se izven Dunaja leto dni po prvem dunajskem tečaju za čevljarske mojstre. Upati je, da bo kmalu mogoče prirediti tudi strokovne te čaje za stavbene mizarje.

Strokovni tečaji za čevljarje izven Dunaja trajajo po štiri do pet tednov. Poduk je navadno ob delavnikih popoludne (od 3.—8., od 4.—9., ali od 5.—10. ure, kakor pač žele udeleženci), in obseza vse najvažnejše ročnosti čevljarjev, in sicer avtonomijo noge, jemanje mere, vrezavanje vzorcev, strokovno risanje, krojenje, napravljanje gornjega dela in šivanje na stroju, v to svrho ima strokovni učitelj s seboj tri stroje za šivanje). Potreben materijal morajo si udeleženci sami nabaviti. Dopoludne podučuje strokovni učitelj posameznike v delavnicah udeležnikov tečaja, in sicer v prvi vrsti v spodnjem delu čevlja. V tečaju narejeni vzorci in strokovne risbe ostanejo last dotičnega obiskovalca (frekventanta). Dotična zadruga preskrbi na vadno učni lokal, razsvetljavo, kurjavo in snaženje istega, potem primerno število miz z horicontalno ploščo ter potrebno šolsko tablo. Udeležencev naj ne bode manj ko 20, a tudi ne več ko 40.

Učni načrt za strokovne tečaje za stavbne mizarje izven Dunaja še v podrobnostih ni določen; tečaji trajali bodo najbrže po šest tednov (po pet do šest ur na dan), učni načrt pa bo obsezal; strokovni in delavno risanje, stavbene konštrucije, tehnologijo pripomočnih sredstev, poznavanje orodje in strojev, knjigovodstvo, korespondenco in kalkulacijo.

Veliko število prošenj za prireditev strokovnih tečajev kakor tudi okolnost, da tudi izven okvira te akcije razne zadruge, trgovske zbornice in druge obrtništvu prijazne korporacije prirejajo strokovne tečaje za rokodelce, napotilo je c. kr. trgovinsko ministerstvo, na prireditev takih tečajev, in sicer ne samo za čevljarje in stavbene mizarje, temveč tudi za druge obrte, za katere se na Dunaju še niso obdržavali tečaji za mojstre, podpira s tem, da dovoljuje podpore po 100 do 200 goldinarjev. Upati je, da se bo na ta način uspešno razširilo delovanje za pospešitev obrtništva. Zlasti je priporočati tečaje za instalaterje, elektrotehnike, tiskarje, tapetnike in sobne slikarje.

Splošno veljajo glede podpor za strokovne tečaje naslednji pogoji: Strokovni učitelj mora biti — ako za dotični obrt že obstoji tečaj za mojstre na c. kr. tehnološkem obrtnem muzeju — absolvent takega tečaja, ter mora biti usposobljen za učiteljstvo. Učnih ur ne sme biti manj kakor pri štiritedenskem tečaju s poludnevnim podukom (120 ur); eventuelno sme se podučevati tudi samo ob večernih, seveda pa mora v tem slučaju trajati tečaj tem dalje; program tečaja mora se vsaj štiri tedne pred pričetkom predložiti c. kr. trgovinskemu ministerstvu, trgovinsko ministerstvo, oziroma po njegovem naročilu c. kr. tehnološki obrtni muzej pa je opravičen, nadzorovati tečaj.

Podpora izplača se le tedaj, ako je poročilo nadzornika ugodno. Glede strokovnih za čevljarje je še

omeniti, da naj bode podlaga poduku po tehnološkem muzeju izdana knjiga, ki obsega potrebne vzorce.

Na ta način pospeševal se je že leta 1896 po trgovski in obrtniški zbornici pilzenjski prirejeni strokovni tečaj za čevljarje. Leta 1897 dovolila se je podpora strokovnim tečajem za čevljarje v Žižkovu, Karlinu, Pragi, Budjejovica in Taboru, nadalje tečaju za mojstre in vajence, katerega je priredila celovška čevljarska zadruga, in pomočniškemu tečaju koroške čevljarske družbe v Celovcu, tečajem za krojače in mizarje, zadruge rokodelskih obrtov v Mariascheinu in tečaju slikarskega in podpornega društva v Opavi.

Razven gori omenjenih strokovnih ali popotnih tečajev namerava c. kr. trgovinsko ministrstvo obrtni popotni poduk gojiti v treh oblikah: a) splošni popotni poduk po osebah, ki so vešče v tehniki neke vrste obrtov in ki na podlagi natančnega poznavanja gospodarskih razmer svojega okraja delujejo za ustanovitev pridobninskih in gospodarskih zadrug, vpeljavo skupnega strojnega obrata in špecijalnega blaga, ki se lahko peča, v tem smislu že deluje nek popotni učitelj na Štajerskem; b) posebni popotni poduk po strokovnjačih (če možno obrtnikih samih) za določen obrt, zlasti poduk v delavnicah, kakor je to navadno pri strokovnih tečajih za čevljarje, in c) popotni poduk po predavanjih o predmetih malega obrta. Prošnje za namestitev obrtnih popotnih učiteljev predlagati je c. kr. trgovinskemu ministrstvu.

Tudi na Kranjskem sta se doslej napravila dva tečaja za čevljarje, jeden v Ljubljani in jeden v Tržiču. Obiskana sta bila oba prav dobro in tudi vspehi so bili tako izvrstni, da ž njimi ni bil le učitelj Hulka, ampak tudi vsi mojstri zadovoljni. Razstavi izdelkov, vzorcev in risarij v Ljubljani in v Tržiču ste pokazali obskovalcem, da so taki tečaji v vsakem oziru hvale vredni in da je trgovinsko ministrstvo s prireditvijo teh mnogo koristilo dotičnim obrtnikom in obrt tudi povzdignilo. Podporo so dovolili za ta tečaja deželni odbor, trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani, mestna občina Ljubljanska oziroma tovarnarji v Tržiču.

Kakor rečeno, se dajo taki tečaji prirediti tudi v druzih krajih in da so v resnici potrebni, o tem pač ne dvomi nihče, kdor pozna količkaj rokodelske razmere v naši deželi. Kjer se torej obrtniki za take tečaje zanimajo, koder je dosti rokodelcev, ki bi se tacega tečaja udeležili, tam naj se obrnejo do gospoda cesarskega svetnika Ivana Murnika v Ljubljani ki jim pojde rad na roko, da dosežejo svoj namen.

Kmetijstvo.

Pred zimo v sadnem vrtu.

Sadjarstvo napreduje pri nas že prav lepo. Neovrgljiv dokaz za to je obilna množina sadnega drevja, katero se leto za letom povsod zasaja. Mogoče je, da to drevje pri marsikaterem gospodarju ne bo tako raslo in uspevalo, kakor si to želi in pričakuje. Vzrok tega je, da še marsikateri sicer prav marljivi gospodar ni prav vajen pravilnega ravnanja s sadnim drevjem. Dosti je še tacih, kateri sicer z veseljem in tudi kolikor toliko pravilno vsade sadno drevo, potem ga pa prepuste samemu sebi, češ, vsadil sem te, zdaj pa rasti čvrsto in rodi prej ko mogoče. Dosti je torej tacih gospodarjev, kateri ne posvečujejo vsajenemu sadnemu drevju tiste pozornosti, tiste skrbi in tistega dela, katerega zahteva, in tako se dogaja, da se ž njim ne doseže tistega gospodarskega smotra, katerega bi se doseči moralo.

Pred vsem se mora vsako mlado drevesce pravilno porezati, da ga v zimskem času viharji ne omajajo ali še celo ne polomijo, posebno pa še zato, da tudi sneg kaj tacega ne stori.

Poveže se pa sadno drevo najhitrejše in praktičnejše tako-le: Na tisti strani deble, od katere vladajoči, to je v dotičnem kraju navadni veter brije, napravi se z železnim kolom kako dobro ped od debla proč v zemljo 40—50 centimetrov globoko luknjo. V to lukno zabije se potem dovolj raven kol, bodisi že jelov ali kakršni si bodi, samo da je raven in dovolj močan.

Kol sme samo do krone drevesa segati, ne pa v krono. Zato se mora kol tikoma pod krono, to je pod prvimi vejami pošev odžagati. K tako v tla zabitemu kolu priveže se pa dravesno deblo najhitrejše ter najcenejše in torej gotovo v vsakem obziru najpraktičnejše tako-le:

Napravi se iz trdne ržene slame povezel, kakršnega se napravlja za povezanje snopja na njivi, le trdnejši in čednejši mora biti. Tak povezel oveže se enkrat okoli debla in to za tako dobro ped pod vrhom kola. Na to se ovrže, to je, osuče se povezel dva do trikrat samega okoli sebe nad deblom in kolom. Končno ovrže se ga prav trdno še enkrat okolo kola, obadva konca se zvijeta v kito in to se poveže malo ped nižje pod mestom kjer se je povezel bil okolu kola ovržen, z vrbovo šibo prav trdno h kolu. Taka vežnja je v vsakem obziru tako primerna, da bolj biti ne more in čedna je tudi.

Drugo delo, katero se mora pri vsakem mladem sadnem drevesu pred zimo izvršiti, je to, da se njegovo deblo pred poškodbo po zajcih zavaruje. To se stori s tem, da se napravi prav gosto mazilo iz ilovice, apna, kravjeka, volovske krvi ter človeškega blata.

Brez poslednjega je mazilo, kakor obila izkušnja uči, le malo ali kar nič vredno. S tem mazilom se mora

deblo drevesa prav na debelo od tal pa do krone namazati in to pri lepem, suhem ter toplem vremenu, da se mazilo na deblu posuši. Ako že zmrzuje, ne velja ta mažnja nič, ker vsled zmrznenja zopet odpade. Ako bi prvo mažnjo dež in burja sprala z debel, treba jo je ponoviti.

Tretje delo, katero se mora še pred zimo pri mladem sadnem drevju izvršiti, je to, da se vsaj en meter na okoli debla zemljo prekoplje ali prelopati, ter da se tako napravljeno drevesno šipo z gnojem, katerega se tudi čez zimo ležati pusti, na spomlad pa odstrani ali pa tudi prekoplje, toda plitvo, da ne pride do korenin. Ta dela ne opustite torej gospodarji pred zimo še pri mladem sadnem drevju izvršiti.

Vsak, za sadjarstvo vneti gospodar naj pa tudi ne opusti krmljenja ptičkov, posebno senic v zimskem času kajti one snice bodo strebile sadno drevje zalega škodljivih mrčesov.

Izvirni dopisi.

Iz Št. Jerneja na Dolenjskem se nam piše; Tukajšnji naš rojak, g. Jože Hudaklin, podobar v Št. Jerneju, je izumil in naredil nove vrste meh za žveplanje grozdja proti plesnobi. Stvar se mu je sponesla tako dobro, da se smelo trdi. Ta meh je najbolji izmed vseh, kar se jih v tej okolici pozna do sedaj, v vseh ozirih, bodisi za vspešno delo ali natanjčno razprženje žvepla. Če tudi je g. Hudaklin sam ta meh za sebe naredil — ni stvar ostala tajna. Vsi marljivi vinogradniki so takoj spoznali stvar, in dotičnika nagovorili, da naj dalje dela in razširja med občinstvo zares dobro stvar, kar se je tudi zgodilo. Začel je v večjem številu stvar zdelavati; vinogradniki tukajšnjega kraja pa prav pridno segajo po njih. Naj bi pa v stvari tudi drugi oddaljeni vinogradniki zvedeli, katerim je letos plesnoba obilo grozdja uničila, ki si niso imeli skušnje niti znali pomagati, mogoče da mi bode kdo hvaležen iz med bralci cenj. „Novic“, ko mu odprem pot do priprave, s katero se v prihodnjem letu lahko proti stavi uničujočim plesnobam po svojih vinogradih, pri vsem tem pa se bode podpirala domača vsega priporočila vredna stvar in odvrnila ptuja konkurenca z domačim debrim in trpežnim delom.

Novice.

— **Osebne vesti.** Finančni tajnik v Ljubljani gospod Ferdinand Avian je imenovan finančnim svetnikom. — Katehet g. Ivan Vreže v Mariboru je imenovan stalnim profesorjem na ondotnem učiteljišču. — Sodni pristav v Novem mestu g. dr. A. Rogina je imenovan okr. sodnikom v Kranjski gori. — Okrožni zdravnik v Ljubljani g. dr. Peter Košenina je imenovan zdravnikom tobačne tovarne.

— **Cesarjev dar.**. Za popravo podružnične cerkve na Krvavčjem Vrhu je podaril cesar 200 gld.

— **Častno svetinjo** za štiridesetletno službovanje je dobil prošt nemškega viteškega reda in župnik v Metliki gosp. Fran Dovgan.

— **Promocija** Dne 5. t. m. je bil na graškem vseučilišču promoviran doktorjem medicine g. Matija Hočevar iz Velikih Lašč.

— **Izpred ljubljanskega porotnega sodišča.** V ponedeljek je bil obsojen Feliks Slabina iz Ljubljane zaradi roparskega napada in tatvine na 6 let v ječo, Jurij Wick iz Gornje Avstrije pa radi tatvine na 6 let. V torek sta bila opravičena Ivana Žvan iz Srednje vasi hudodelstva detomora in Egidij do Leonardo hudodolstva goljufije.

— **Bolnica v Krškem**, katero je ustanovila gospa Hotschevarjeva, je bila 30. novembra slovesno blagoslovljena.

— **Nov odvetnik v Ljubljani.** Gospod dr. Karol Triller, odvetnik v Tolminu, se preseli marca meseca prihodnjega leta v Ljubljano.

— **Kardinal dr. Missia** je dne 5. t. m. v spremstvu prošta dr Elberta, kanonika barona Perja in svojega tajnika Zampara odpotoval v Rim, kjer prejme 14. t. m. v javni konzirtoriji iz rok svetega očeta kardinalski klobuk.

— **Kočevskega premoga** se izvozi sedaj po dvajset vagonov na dan. Novih premogovih žil iščejo sedaj v kočevski, trebanjski in žužemberški okolici.

— **Velikovsko »Narodno Šolo«**, ki jo vzdržuje družba sv. Cirila in Metoda, obiskuje letos 45 dečkov in 119 deklic. Šola šteje tri razrede.

— **Vseslovenski delavski shod v Ljubljani** se ne bo vršil o Božiču, kakor je bilo prvotno naznanjeno, nego 6. in 7. januvarja prihodnjega leta

— **Shodi.** Slovensko katoliško društvo za radovljiški okraj je imelo 26. m. m na Bledu shod, na katerem sta govorila državni poslanec Krek in deželni poslanec Ažman.

— **Shod avstrijskih krščansko-socijalnih delavskih društev** se je vršil 3. t. m. na Dunaju. Udeležili so se ga tudi trije zastopniki slovenskih krščanskih socijalistov pod vodstvom dr. Kreka kar pa se z različnih strani graja.

— **Tiskovna svoboda v Celju** je taka, da se je Bog usmili. „Domovina“ je kar zapored konfiskovana, zadnjič pa je bila konfiskovana tudi vsa naklada ilustrovanega narodnega koledarja, Poslanci so se sicer že pritožili potom interpelacije proti čudnemu postopanju celjskega državnega pravdništva, ali to nič ne pomaga. Sicer pa preponižne interpelacije nikomur ne imponirajo.

— **Vseučilišče v Gradcu** je prava trdnjava najstrupenejšega Schönererijanstva, Nedavno tega si je profesor Rosthorn dovolil, žaliti vse nenemške akademike, kmalu na to pa sta imela rektor vseučilišča profesor Riester in rektor tehnike profesor Emich na komersu nemških dijakov skrajno izzivajoče govore. Slovenski poslanci pa radi tega niso interpelirali.

— **Kuga** Te dni je prisopihal v tržaško luko okuženi parnik „Berenice“ Brez pretiravanja se sme reči, da bi stvar lahko postala usodepolna toliko za mesto tržaško, kakor i za kranjsko deželo, ako bi se količkaj kršila previdnost pri izkrcavanju ljudij in blaga. Kaj nameravajo ukreniti oblasti v tem pogledu, se še ne ve, vender ne smemo pričakovati, da se bode najenergičneje postopalo v preprečenje velike nesreče prenosa kuge v tržaško mesto. In tu bi bila pravcato ognjišče za kugo! Kajti v Trstu je — zlasti ondi v starem mestu in revniših predmestjih — toliko nesnage po hišah, da bi se epidemija po bliskovo širila, zanešena enkrat tja in potem adijo Trst! Da je sedanji čas tudi najugodniši za širjenje kuge, kakor splošno vse kužne glive poginejo v solnčni svitlobi in gorkoti dočim jih tema in hlad še le prav

dobro vzgojujeta. V Aleksandriji- kjer je bilo v poletnem času več slučajev kuge, se je lahko preprečilo nje širjenje, po zimi bi bilo to že radi tega težje, ker si ljudje tlačijo na kupih v zaduhlih kotih, ogibajoč se mraza Velika odgovornost čaka vsekako oblasti z onim trenotkom, ko priplove kužni parnik „Berenice“ v Trst. Upamo, da bodo oblasti znale biti kos svoji težki nalogi. Noben ozir tako stroškov in tudi škode za pokvarjeno blago ali druge pomankljivosti na parniku ne bi smel zdržavati oblastnij v izvrševanju svoje naloge in dolžnosti. Zlasti se zna pripetiti, da se vsled ozirov na eno ali drugo stran opusti kaka prestroga odredba, ali zanemarja potrebna paznost, kar bi lahko provzročilo nesrečo in razburjenje za vse, tako za oblasti kakor tudi za one, ki bi se proti nepokornosti ali predrznosti pregrešili.

— **C. kr. trgovinsko ministerstvo** naznanja tukajšnji zbornici, da daje sanitetna direkcija v Zofijina znanje, da bode dne 19. decembra t. l pri ondotnem finančnem okrožnem uradu ponudbena razprava radi dobave medikamentov, lekarniških potrebščin in kirurgičnih obvez, ki se bodo potrebovali za državne bolnice in ambulatorije v teku treh let, t j. od 1 januvarija 1900 do 31 decembra 1902. Približna dobavna vrednost znaša 115 000 frankov na leto. Kavcija znaša 17 250 frankov. Natančnejši dobavni pogoji so ob delavnikih na ogled pri omenjenem finančnem uradu ali pa pri sanitetni direkciji.

— **Sveti oče in Biskup Strossmayer.** Ob petdeseletnici svojega škofovanja je prejel biskup Strossmayer tudi čestitko sv. očeta Sv oče v svoji čestitki izraža sosebno veselje, da je biskup Strossmayer ustanovil konvikt za mladeniče, ki bodo po taki napravi dobili priliko za pošteno odgojo. Sveti oče zagotavlja velikega hrvatskega biskupa, da se ž njim veseli njegove petdesetletnice in da prosi božjega blagoslova njegovim plemenitim delom.

— **Zastop graškega okraja** si je izbral za svojega načelnika barona Rokitanskega, ki se je kot nemškonacijonalni „bauernbündler“ daleko proslavil Cesar pa ni potrdil njegove izvolitve Zato so se v soboto, 25 min. m zastopniki graškega okraja vnovič zbrali in izvolili za svojega načelnika R. Hosch-a. Rokitanskega pa za njegovega namestnika

— **Potres** je bil na Lipoglavem dne 28. novembra pet minut pred 6. uro zvečer

— **Tatovi** so zadnji čas vlomili na triglavskem gorovju v razne planinske koče in pokradli vsakovrstnih reči.

— **Vstrelil** se je te dni delavec Štefan Kostanjevec doma iz ptujskega okraja. Puška se mu je slučajno sprožila.

— **Trpinčenje na ogerskih sodiščih.** Še so barbarski dogodki v Mocsi povsod v živem spominu, a že zopet javljajo iz Budimpešte, da se je v nekem mestecu na južnem Ogerskem pripetil podoben slučaj Sodnik je neko žensko, ki je bila v preiskovalnem zaporu, mučil tako, da je umrla vsled tega Sodnika so obsodili v devetmesečno ječo.

— **Pred dunajsko poroto.** Je že nekaj časa, da se po mestih odkrivajo grozna počenanja zoper lastne otroke. Pred dunajsko poroto je bila razprava proti Rudolfu in Mariji Kučera obdolženih, da so umorili 10 letno hčerko Ano Rudolf Kučera, c kr poštni oficijal je leta 1895 obudovel in ostal z 7otroci. Za opravljanje hišnih del si je s prva vzel neko Felcmann, katera je z otroci ravnala jako dobro Kasneje se mu je približala neka udova Matucha, katero je tudi poročil in katera je v hišo pripeljala svojega sina Ignacija. Od tega časa niso otroci Kučerovi imeli dobrega ker so bili na vse načine zlostavljeni in zapuščeni. Starejši otroči so skoro vsi šli slabo pot in dospeli v prisilne delavnice in druge javne zavode Najslabeje je bilo za najmlajšo Ano, ta jih je dobivala kar se da, tako, da je 11 decembra lanskega leta nagloma umrla O njeni smrti je mačeha Marija Kučera izjavila, da se je mala Ana zadušila, ker ji je starejši brat Emil zamašil usta, ko je hotela kričati. Ta čudna izjava ni mogla oblastniji zadostovati, zato se je upeljala preiskava in se je otrokovo truplo zdravniško preiškalo, o čemur se je že lanskega leta poročalo. Zdravniška komisija je izrekla, da je mala Ana umrla vsled zadobivanih ran in vsled pretrpljenega strahu, od katerega so se ji živci pretresli in je v hipu umrla. Državno pravdništvo je na temelju teh poizvedeb zatožilo Rudolfa in Marijo Kučera pregrehe umorstva in ta teden se je pred dunajsko poroto vodila razprava zoper oba zlodejca. Tekom razprave se je izpostavilo, da so vsi Kučerovi otroci bili dobri in pridni posebno v šoli, a priče so izjavile, da je le mačehina krivda, ako so otroci pozneje bili bolj nemirni v šoli in postavši starejši zahajali na malopridna pota Koncem razpreve je državni odvetnik obtožbo proti Rudolfu Kučera nazaj povlekel, ker se je izpostavilo, da je on na pretepih in zlostavljenih le toliko kriv, da ni bolje pazil na postopanje Marije Kučera z njegovimi otroci in ker ga je služba zadrževala, da ni mogel biti pričujoč o izvrševanju mačehinih zlodejstev Razprava je končala v četrtek opolunoči Sodišče je stavilo porotnikom glavno vprašanje ali je Marija Kučera kriva umora 10letne Ane Kučera Porotniki so, z 8 proti 4 glasovi pritrdili o krivnji umora. Vsled tega pravoreka je sodiščo razglasilo razsodbo, s katero se Marijo Kučera obsoja na smrt. Tudi ta dogodnk je mej dunajskim prebivalstvom vzbudil grozo, zato se je pridno oprijelo misli osnovati zavetišče za male trpeče otroke, katere se bode okrutnežem odvzelo in v skupnem zavetišču odgojevalo Poseben ozir se bode imelo na otroke, ki so izpostavljeni „ljubezni“ mačehe ali očuha.

Odnesli so mu denar. V Šidu na Hrvatskem obdržaval se je semenj; kmet Marko Piperković je ondi prodal dva vola za 120 gld Kadar je hotel kreniti domu se mu približa nepoznan človek in ga praša od koder je; Piperković mu odgovori, da je iz Niemaca, na to ga nepoznani naprosi, ako bi mu storil uslugo, vzeti seboj neko pismo za g. župnika v Niemcih, kateremu želi prodati amerikanskih trt. Piperković pristane in nepoznani ga naprosi, naj pojde ž njim do njegovega doma, da mu ondi pismo izroči. Šla sta krog več ulic in ko sta prišla v neko osamljeno ulico na kraju trga opazita dvojico mladeničev, kako igrasta na tleh za denar. Mimo idočega Piperkoviča naprosi eden teh, naj mu izmenja petak in ko je Piperković izvlekel svoj mošnjiček iz torbe, zgrabi mu ga lopov iz rok in se oba izgubita v koruzi. Piperković je upil za tatovi, a ker je bil kraj samoten nij bilo žive duše. Sprevodilec Piperkovićev predloži, da on ostane ondi pazeč kam bodo tatovi obrnili, Piperković pa naj teče po redarje. Ko se je Piperković z redarji vrnil, ni najdel ne svojega spremljevalca, ni tatov in tudi denarja več ne. Sumi se, da so tatovi odbrusili preko Drave na Ogerško, odkoder so najbrže tudi prišli oni dan na semenj da vlove koga na svoje limanice. Žandarmerija misli, da so ti trije tatovi neki uže dobro znani obiskovalci tujih žepov iz Novega Šada, ali jih tudi tam niso našli, ker so znabiti drugod šli po svojih opravilih To smo priobčili, ker se mnogokrat tudi pri nas prigodi kaj takega, osobito ako je kmet lahkoveren.

— **Društvo »Dante Alighieri« in Italija.** To zloglasno društvo ima namen, naše pokrajine priklopiti „materi zemlji“ s tem, da izven italijanskih mej trosi denar v svrho poitalijančevanja ter utrditev italijanstva. Imenovano društvo bi pač bolje storilo, ako si izbere drug delokrog, in to v Italiji sami! Po službenih podatkih italijanske vojne uprave, je današnji dan v italijanski vojni mornarici 39 %, pri pehotnih polkih pa 41 % vojakov, ki ne znajo ne pisati ne či-

tati. Torej le pri vojakih, kaj pa šele na sploh; kako velik odstotek mora tam biti! Lanskega leta v Italiji ni obiskavalo šol 805.918 otrok, ki so bili dolžni to storiti. Kako nizko stoji nravnost v Italiji, pa dokazuje menda najbolj ta podatek, da lansko leto je bilo ločeeih 59 % zakonov. — Na te strani bi imelo društvo dovolj dela — in Dante v nebesnih višavah bi bil bolj hvaležen društvu za delovanje v odstranitev razmer, kakor pa za ono v nelepe namene izven Italije!

— **Zunanja trgovina avstrijska.** Meseca oktobra t. l, je znažal dovoz 69.8 milj. gld. (5 ½ mil. več nego lani), izvoz 99 8 milj gld. (več 14 milj.), višek izvoza v primeri z devozom znaša 30 mil, gld 01 januvarija do vštetega okt. je bilo k nam dovoza za 648 mil gld. to je za 37 4 mil. manje nego lani; izvoza pa je bilo 761.5 mil., to je 109 mil. gld. manje nego lani. Naša trgovska bilanca je torej aktivna z 112 5 mil., dočim je bila lani v isti dobi pasivna s 735 8 mil gld. — Kakor videti, se boljša naše trg stanje, ali — treba bi bilo izvoz povečati brez premij, katere naj se porabijo za šolstvo trgovsko in obrtno.

Enketa o mali trgovini v Liberci se vrši te dni. Zbranih je 38 delegatov. Najprvo se je govorilo o občnem gospodarstvu malotrgovca. Večina delegatov je proglasila, da upadanje male trgovine ima svoj vzrok v razširjenju konsumnih društev, skladišč, živeža itd Udarjalo se je tudi na sedanjo avstrijsko politiko kot povzročiteljico upadanja malo-trgovcev, Govorilo se je tudi o izkazu sposobnosti, katerega naj bi se zahtevalo od vsakega trgovca. Izjema naj bi bila samo prodaja zelenjave

— **Škandalozni afriški judje** Svet se zgraža nad umazanostjo južno-afriških židovskih milijonarjev, kateri nočejo kar nič prispevati k podpori za udove in otroke padlih junakov. Vsi lastniki zlatokopov in bisernih jam so dali beraški dar 5.000 funtov šterlingov in vender se takorekoč bije boj za njihovo korist, ako zmaga kramarska Anglija, o čemer pa ti judje seveda še niso prepričani Nekateri igralci in igralke so žrtvovale po celo tedensko gažo za sirote, amerikanski milijarder jud Astor, ki vleče nove milijarde iz Transvaala, pa nič! V tem se spozna jude, zadovoljni so, če kristijani za njihovo korist prelivajo svojo kri — (kakor leta 1898 na Dunaju) — za druge se ne zmenijo.

— **Stekel pes** V Temišvaru je stekel pes ugriznil šest oseb, med njimi tudi nekega policijskega komisarja. Bil je to majhen naročen psiček, ki je provzročil toliko nesreče: Ranjene osebe so spravili v Pasteuerjev zavod v Budimpešti.

— **Zaljubljen ravnatelj** Tovaršniški ravnatelj tvrdke Mayer & Biller v Gradcu, neki Rotter, je zalezoval tovarniške delavke in jih nadlegoval s svojimi ljubavnimi predlogi. Vsled tega je stopilo te dni 200 delavk in ž njimi solidarnih delavcev v štrajk ter so zahtevali, da vodstvo odpusti za ljubljenega ravnatelja, V to pa vodstvo ni hotelo privoliti. Sledniič so se sporazumeli tako, da odpuste Rotterja, ako bi imel še kedaj take muhe Istodobno je vodstvo dovolilo delavcem deseturni delavnik.

— **Krut mož** Orožniki so v Djakovu zaprli kmeta Marka Tomačeviča, ki je grozno trpinčil svojo ženo. Upregel jo je poleg konja v voz in jo neusmiljeno pretepal. Vso razbito jo potem zapiral v klet. Tomaševič se izgovarja, da mu je bila žena nezvesta in da jo je radi tega na tako krut način kaznoval. Človeška zver!

— **Avdijenca pri telefonu.** Te dni je poklical predsednik šopronjske obrtne zbornice Josip Ullein trgovskega ministra Hegedüsa k telefonu in ga vprašal, kdaj more sprejeti deputacijo šopronjskih industrijalcev. Minister pa je odgovoril, da ni treba hoditi iz Šopronja v Budimpešto, češ, saj se opravi avdijenca lahko po telefonu. In res Ullein je prečital ministru spomenico šopronjskih industrijalcev, Hegedüs pa je odgovoril nato: „Vaša prošnja je osnovana; izpolnim jo, če le možno v kratkem.“ Tako so si prihranili industrijalci dolgo pot in druge sitnosti.

— **Zanimiva najdba** Pri starinskih izkopavanjih v Rimu na „Forum Romanum“ so našli zaklad 380 bizantinskih cekinov iz časa cesarja Antemiusa. Denar kaže na eni strani podobo cesarja z napisom, na drugi pa podobo „zmage“ s križem.

— **Na grobu svojih otrok umrl.** Na Vseh svetnikov dan popoludne je obiskal 50tetni mizar B. Fiala s svojimi štirimi otroci grob umrlih svojcev na praškem pokopališču. Umrlo mu je že šest otrok. Oče in najstarejša 15letna hči sta klečala ob grobu, trije mlajši otroci so pa prižigali sveče V tem hipu zadene očeta kap in se zgrudi na mestu mrtev. Prenesli so ga v mrtvašnico, otroci so pa žalostni odšli domov k materi vdovi, katero je mučna bolezen že pred več tedni priklenila na postelj, Družina je izgubila zadnjo oporo

Zverinskemu počenjanju beraške družbe so prišli pred kratkem na sled v nekem kraju na južnem Ruskem. Dognalo se je namreč, da je ta beraška družba kradla otroke in jih na strašen način pohabila za svoje beraške namene. V neki samostanski cerkvi je med dvema takima lopovoma stalo slepo dekletce ter milo prosilo miloščine. Neka kmetica ji podari denar z besedami: „Moli za-me“. V tem trenutku pa dekletce spozna svojo mater po glasu, ki jo je seveda takoj rešila iz rabljevih rok. Nesrečni otrok je potem pripovedoval, da so mu berači na silovit način potisnili vojaške gumbe v oči in ga tako oslepili.

Loterijske srečke

V Lincu dne 2. decembra t. l.: 82, 34, 59, 2, 73.
V Trstu dne 2. decembra t. l.: 60, 34, 57, 82, 22.
V Pragi dne 6. decembra t. l.: 31, 17, 77, 29, 26.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 31. oktobra 1899. Pšenica 9 gld. 20 kr., rž 7 gld. 10 kr., ječmen 6 gld. 65 kr., oves 6 gld. 20 kr., ajda 8 gld. 75 kr., proso 9 gld. 50 kr., turšica 6 gld. 60 kr., leča 12 gld. — kr., grah 10 gld. — kr., fižol 5 gld. 50 kr. Vse cene veljajo za 100 kilog.)

J. Blasnikova tiskarna
v Ljubljani na Bregu št. 12
se priporoča sl. občinstvu v zvršitev vsih tiskarskih del, kot: **knjige, brošure, okrožnice, naslove na pisma, pisma, kuverte, račune, vizitnice, cenike, jedilne liste, programe za veselice, naznanila** (plakate), itd. itd.
Tudi izvršuje edina v Ljubljani **litografiška dela v eni ali večih barvah.**
Vse po najnižji ceni okusno in hitro.
V zalogi ima mnogo **knjig** za **mladino** ter razne **muzikalije.**
Cenik se pošlje zastonj in poštnine prosto.